

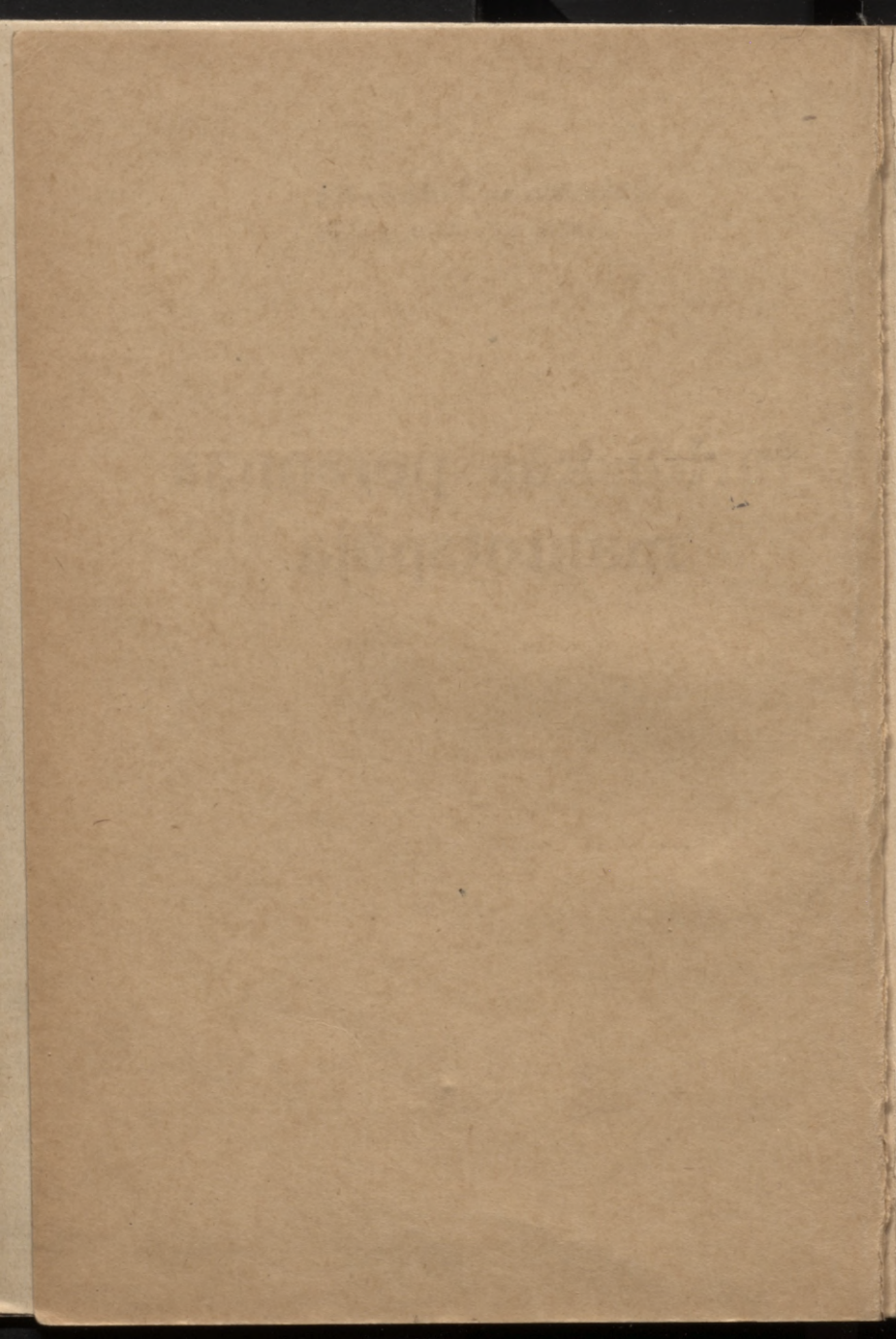
200

Latv. Vēd

Zalamans Tulbovičs
Zvērināta advokata palīgs

Juridiskās personas mantotspēja

Rīgā, 1939. g.

VII C

Latv. Vied

Zalamans Tulbovičs
Zvērināta advokata palīgs

34
—
741

Juridiskās personas mantotspēja

Rīgā, 1939. g.

L. V. B.

№ 356854 ✓

0309065629

Spiestuve »Vārds«, Rīgā,
Peldu ielā 24. Tālr. 23409.

Juridiskās personas mantotspēja.

Juridiskās personas bieži uzskata par fikciju; katrā ziņā viņas un fiziskas personas starpā ir lielas dažādības. Nemaz nerunājot par juridisko personu darbības spēju, arī attiecība uz tiesību spēju manas īpatnības. Principā gan juridiskai personai jāatzīst tiesību spēja līdzīgi fiziskai personai, bet no šī principa jāpielaiž izņēmumi. Vispirms atkrīt visas tās tiesības, kas saistītas ar pašu cilvēku, tā, piem., ģimenes tiesības (t. s. objektīvie juridiskās personas ierobežojumi). Bet nav izslēgtas tās personiskās tiesības, kas nav cieši saistītas ar cilvēku, piem., tiesība uz vārdu. Saistību un lietu tiesībās juridiskās personas stāvoklis mazāk atšķiras no fiziskās personas, bet pastāv tomēr t. s. subjektīvie ierobežojumi. Šai referatā es gribu apskatīt to jautājumu, kur mantošanas tiesībās pastāv vislielākā dažādība abu šo personu veidu starpā, proti attiecībā uz mantotspēju.

I. Juridiskās personas tiesību spēja.

Mūsu Civillik. 1406. p. piešķir tiesību spēju arī juridiskām personām, „ja likums nenosaka citādi“.

Lai gan šī norma ietilpināta saistību tiesībās, tā saskaņā ar 6. p. attiecīgi piemērojama arī pārējām Civillikuma daļām. Šis 1406. p. atbilst agrākajam 2913. p., bet jaunā redakcijā tāpat kā agrākā atstāj nenoskaidrotu vienu jautājumu, proti par to, cik tālu sniedzas juridisko personu tiesību spēja.

Zinātnē pastāv šai ziņā attiecībā uz juridisko personu subjektīviem ierobežojumiem divi novirzieni. Viens saka, ka juridiska persona ir tiesībspējīga, pa cik likums neparedz sevišķu izņēmumu, tā tad šeit noliedz subjektīvos ierobežojumus. Otrs novirziens turpretim uzsver šos subjektīvos ierobežojumus, aisaucoties uz juridiskās personas būtību. Gírke, Regelsbergers, Dernburgs u. c. aizrāda, ka katra juridiska persona radīta zināma mērķa veikšanai. Tāpēc viņa var izsaukt tiesiskas sekas tikai tai tiesiskās dzīves sferā, kas viņai norobežota. Juridiska persona nevar iziet no savas teritorijas, kuru viņai likums piešķir.

Izejot no šī viedokļa Prūsijas tirdzniecības ministrs noraidīja kādas dzelzceļu akciju sabiedrības lūgumu atļaut tai ekspluatēt raktuves. Šī viedokļa aizstāvji atsaucas arī uz Šveices 1907. g. 10. decembra civillikuma § 74, kas pastrīpo katras juridiskas personas mērķa negrozāmību. Krievijas likumi par šo jautājumu klusēja, tikai praksei bija jādod sava atbilde. Bij. Kriev. senats 1880. g. spried. № 246 neatzina publiskai juridiskai personai tiesību iziet no saviem mērķiem. Lieta grozījās ap

aizdevuma atprasīšanu no lauku pašvaldības. Senats atzina, ka naudas aizņemšanās neietilpst tās uzdevumos, kapēc tāds darījums nav spēkā. Un prasība, kas pamotata uz spēkā neesoša darījuma, ir jānoraida. Šo un tālākos Krievijas senata spriedumus sīki apskata savā rakstā žurnālā „Pravo“. M. Pergaments, uz kuru atsaucas arī prof. Sinaiskis savā Krievijas civiltiesību kursā (16. l. p.).

Pergaments pieved senata spriedumus ne tikai par publiskām juridiskām personām, kā tikko minēto, bet arī par privatām. Tā viņš starp citu atsaucas uz senata 4. departamenta spriedumu, kur apellācijas lietā par Odesas komerctiesu atzina, ka nav spēkā katra juridiskas personas darbība, kas iziet no statutiem. Tas pats viedoklis pieviests arī Bukovska komentāros pie VCLK 2913. p. zem. „b“ pašās beigās).

Arī mūsu senata praksē ir atrodams, spriedums kur nācās sadurties ar to pašu jautājumu (SCKD 1925. g. 17. dec. spried. № 419; Konradi-Valters III, 17.—20. l. p.). Tā kā šeit jautājums grozījās galvenā kartā ap juridisko personu nelikumīgo darbību, spriedumā nav saskatama pilnīgi noteikta atbilde jautājumam par juridisko personu tiesību spēju, bet, cik var spriest, senats aizstāv viedokli par pilnīgi neierobežotu tiesību spēju. Senats norāda, ka saskaņā ar tīro fikcijas teoriju juridiskai personai nevar būt gribas. No šī viedokļa juridiska persona ir darbības nespējīga, un to aizstāv visur tās likumīgie priekšstāvji. Ar

priekšstāvju darbiem juridiska persona iegūst tiesības un tiek saistīta, bet priekšstāvju rīcība iedomājama tikai tanis robežās, kuŗās priekšstāvji atvieto pašu juridisko personu, t. i. šīs personas mērķa robežās. Par jaunāko tiesību uzskatu senats tomēr apzīmē to, kas juridisko personu uzskata arī par gribas subjektu. Tad viņa darbojas reali caur saviem orgāniem. Vācijas BGB §§ 31, 86 un 89 un Šveices ZGB § 55 atzīstot to pašu iespēju, ka juridiska persona darbojas pāri savām robežām. Arī no mūsu agrākā Civillikuma senats secina, ka tas atzīst juridiskām personām pilnīgu gribas spēju. Ja pret visiem šiem apsvērumiem var arī atrast iebildumus, tad par pārliecinošu jāuzskata tikai viens cits motīvs, uz ko senats atsaucas de lege lata: mūsu nodokļu u. c. likumi paredz ekspressis verbis sodus juridiskām personām par pretlikumīgu rīcību, tā tad likumi tieši pielaiž varbūtību un iespēju, ka juridiskas personas iziet no savām robežām. Šeit tiešām jāatzīst, ka mūsu likums neskatas uz juridiskām personām ka uz fikciju, bet kā uz reali eksistējošiem tiesību subjektiem kuri savā rīcības un tiesību spējā stipri līdzinās fiziskām personām.

II. Juridiskas personas vispārējā spēja mantot.

Romiešu tiesības neatzina katrai personai mantotspēju. Tā bija privilēģija, ko visumā baudīja

vienīgi Romas pilsoņi. Visiem svešniekiem (peregriniem) šīs tiesības nebija. Tāpēc arī nevar sagaidīt, ka juridiskām personām tur būtu bijusi mantotspēja. Šī tiesība radās tikai pamazām un arvien paplašinājās. Corpus iuris'a mantotspēja piešķirta juridisko personu starpā vienīgi valstij, pašvaldībām, baznīcām un labdarīgām iestādēm. Attiecībā uz pārējām bija spēkā princips: „Collegium, si nullo speciali privilegio subnixum sit, hereditatem capere non posse dubium non est“ (1. 8. C. de her. inst. 6,24). Tā tad katrai juridiskai personai, izņemot jau uzskaitītās, mantotspējas iegūšanai bija nepieciešama „speciala privileģija“, kas bija jāsaņem no ķeizara. Pandektu tiesībās šo ierobežojumu sāka atstāt neievērotu. Radās uzskats, ka mantotspēja pieder pie katras atzītas juridiskas personas parastām tiesībām. Tāpēc šaubu gadījumos pieņēma, ka juridiskai personai šī tiesība bija. Ar to zaudēja savu spēku minētais corpus iuris'a ierobežojums.

Modernas tiesību sistēmas, kas pamatojas uz pandektu tiesībām, šeit nekādas pārgrozības nav ievēdušas. Tā BGB atzīst visām juridiskām personām tiesību saņemt mantojumus un legatus (Ennecerus § 981. — 238. l. p.). Lai tomēr aizkavētu pārāk lielu īpašumu uzkrāšanu juridisko personu rīcībā, dažreiz jaunākos laikos radīti jauni ierobežojumi. Tā kā šādi īpašumi apgrozas mazākā mērā neka pārējie, valsts cieš zaudējumus nodokļu ziņā. Ar to izskaidrojams Prūsijas 1922. g. 28. marta likums, kas aprobežoja juridisko personu tiesību pie-

ņemt mantojumus, legatus un dāvinājumus ar 50,000 markām Lielākām summām bija vajadzīga administratīvo iestāžu piekrišana. Arī bij. Krievijas civillikums (X. sēj. I. d.) dažreiz ierobežoja juridisko personu montotspēju. Tā pēc 985 p. baznīcas un klosteri varēja pieņemt nekustamus īpašumus kā mantojumu vienīgi ar ķeizara piekrišanu. Izskaidrojums meklējams tai domā, kas bijusi par pamatu vācu parunai „Die Kirche hört nie auf, Erbe zu sein“. Valsts ar to gribēja ierobežot baznīcas saimniecisko varu, kas bieži vien izsaukusi nevēlamas sekas un novedusi pie sekularizācijas. Līdzīgs ierobežojums attiecībā uz visādām citādām iestādēm atrodams 981. pantā.

Mūsu 1864. g. Viet. civ. lik. kopoj. 1694. p. skaidri noteica, ka mantotspēja piešķirta visām juridiskām personām un nostāda to paraleli tiesībai vispār iegūt īpašumus. Šis pants vēl tieši atsaucas uz 713. p., kas uzskaita veselu rindu juridisku personu, kam bija tiesība iegūt īpašumus. Šeit minēta valsts un citas publiski - tiesiskas iestādes — bruņniecības, pilsētas, lauku pašvaldības, tad baznīcas, labdarīgas iestādes, mācības iestādes, kredītkases u. t. t. Erdmans (I. sēj. 109. I. p.) visas šīs juridiskās personas sakopo četrās grupās: a) valsts, b) publiski-tiesiskas korporācijas, c) iestādes un d) lietu kopības, kurām piešķirtas juridisko personu tiesības.

Latgales civillikums (X. sēj. I. d.) uzskatīja mantošanu tikai par vienu no īpašumu iegūšanas veidiem

(sk. trešās grāmatas virsrakstu virs 934. p.). Tāpēc mantošanas tiesībām jāpiemēro šeit visi tie noteikumi, kas radīti visiem īpašuma iegūšanas veidiem, un kas ietilpināti likuma otrā grāmatā. Šeit mēs atrodam dažus pantus, kas veltīti speciāli personām, kurām atļauts iegūt tiesības uz īpašumiem (696.—698. p. p.) un tādu personu uzskaitījumu (698. p.), kurā atrodam veselu rindu juridisku personu. Pie sistēmas trūkuma šai kodeksā ar šo normu jāapmierinas un vispārīgākas atrast nevar, bet jāpiezīmē, ka svarīgākas juridiskas personas 698. p. uzskatītas. Par to, ka dažu juridisko personu mantotspēja tomēr bija ierobežota (981. un 985. p. p.), jau runāts augšā.

Mūsu jaunais Civillikums savā 385. p. atkārtoti normu, kas atbilst agrākajam 1694. p.: „Kam vispār ir tiesība iegūt mantu, tam ir arī tiesība iegūt mantojumu vai tā sastāvdaļu. Mantot spēj fiziskas un juridiskas personas“. Šeit likums atkāpies no projekta 1695¹ p. (Blēse 96. un 97. sl.), kas juridisko personu mantotspēju darīja atkārtīgu no likuma un statutiem. Ja projekta redakcija („spēj mantot saskaņā ar likumu un saviem statutiem“) būtu kļuvusi par likumu, tad mēs būtu atgriezušies pie *corpus iuris* a stāvokļa. Bez statutos atrunātas tiesības pieņemt mantojumu juridiskas personas nebūtu mantotspējīgas. Arī statutu grozīšana šeit varētu maz līdzēt, jo ar to mantotspējai nevarētu piešķirt atpakaļejošu spēku, un šādaī personai nebūtu iespējams pieņemt mantojumu, kas atklājies pirms statutu

grozīšanas. Mūsu jaunais 385. p. nav atkārtojis šo projekta neveiklo redakciju, bet šis pants formulēts īsi un skaidri.

Mantojuma tiesība var būt likumiska un testamentāra (CL 389. p. III d.). Pirmā gadījumā (pie likumiskas mantošanas) mantinieku aploks noteikts likumā, pārējos gadījumos (pie līgumiskas un testamentāras mantošanas) mantiniekus nosaka mantojuma atstājējs. Un šinī pēdējā gadījumā iegūst sevišķu nozīmi jautājums par to, vai par mantinieku var noteikt arī juridisku personu.

Kas attiecas uz to, vai juridiskas personas var būt likumīgi mantinieki, tad jaunais CL par likumīgiem mantiniekiem uzskata vienīgi laulāto, radniekus un adoptētos (391. p.), tā tad likumīgo mantinieku starpā tagad nav juridisku personu. Ja mantojuma atstājējs neatstāj mantiniekus vai tie nēierodas vai nepierāda savas tiesības, tad manta piekrīt valstij (416 p.), bet valsts to nesāņem kā mantojumu, bet kā bezmantinieku mantu (sk. virsrakstu virs 416. p.).

Vietējo civillikumu kopojumā jautājums par juridiskām personām kā likumīgiem mantiniekiem bija atrisināts citādi. Likuma 1705. p. 3. un 4. p.kts atzina šādas tiesības dažām publiskām iestādēm un valstij (sīkāki — 1706. un 1966. — 1970. p. p.), pie kam bija sevišķi pastrīpots, ka uz šīm juridiskām

personām gulstas tie paši pienākumi kā uz citiem mantiniekiem (1970. p. pašās beigās).

III. Mantojuma masas mantotspēja.

Mantojuma masa pieder pie juridiskām personām, pie kām viņas galvenā īpatnība attiecībā uz izcelšanos ir tā, ka viņa rodas neatkarīgi no valsts varas un tās organiēm, bez kuru piekrišanas neviena cita juridiska persona nevar rasties.

Tā kā *corpus iuris* principā neatzina juridisko personu mantotspēju, tad arī mantojuma masai šādu tiesību nebija. Pandektu tiesībās šo jautājumu jau sevišķi iztirzāja un, lai gan pārējām juridiskām personām atzina mantotspēju, mantošanas masai to nekad nepiešķīra (Arnds 722. l. p. 3. piez.). Galvenais motīvs bija tas, ka mantojuma tiesību svarīgākais nolūks ir radīt tiesiskā dzīvē noteiktību. Šinī nolūkā mantojumam (t. i. mantu, tiesību un saistību kopumam — sk. CL. 382. p.) jāpāriet no tā subjekta, kas beidzis eksistēt, uz citu, kas stājas pirmā vietā. Bet ja par mantinieku kļūst mantojuma masa, tad šī noteiktība taisni nav panākta, jo mirušā subjekta vietā stājies jauns *pagaidu* subjekts, kas pastāv tikai, lai pats beigtu savu eksistenci un nodotu savu vietu nākošajam subjektam. Pandektu literatūrā pacēlušās balsis par to, ka mantojuma masas iecelšana par mantinieku jāuztver kā tā

mantinieka iecelšana, kas vēlāk stāsies mantojuma masa vietā. Ar šīs uztveres palīdzību gribēja uz- turēt spēkā mantojuma masas iecelšanu par mantinieku, bet šim uzskatam prakse nepiekrita, jo to stipri apstrīdēja (piem. Širmers un Magers).

Mūsu 1864. g. civillikums bija pandektu tiesību atvase, kāpēc šis jautājums arī šeit guvis savu no- zīmi. Erdmans (III sej. 12. l. p.) ir tais uzskatos, ka pretēji pandektu tiesībām šis kodekss piešķir man- tojuma masai mantotspēju. Viņš pamatojas uz 1694. p., kas satur atsauci uz 713. p. No šīs atsauces viņš secina, ka visas 713. pantā uzskaitītas juridiskās personas bauda 1694. pantā norādītās tiesības, proti mantotspēju. Un šis 713. pants tieši paredz to juri- disko personu starpā, kas var iegūt īpašumus, arī mantojuma masas.

Ja 1864 g. likumā vajadzīgs sevišķs pierādi- jums mantojuma masas mantotspējai, tad 1937. g. likuma 385. p. skaidri piešķir šo tiesību visām juridiskām personām bez kāda izņēmuma, un man- tojums ir juridiska persona (383. p. l. teik.).

Viss līdz šim teiktais attiecas uz mantojuma masas testamentaro un līgumisku mantotspēju, t. i. uz gadījumiem, kad mantinieka personas notelkšana atkarīga no paša mantojuma atstājēja. Bet kā ir ar mantojuma masas spēju mantot pēc likuma, t. i. kad nav ne testamenta ne mantojuma līguma? Uz

stādītais jautājums var likties savāds, bet man zi-
nama vesela rinda Rīgas apgabaltiesas 3. civilno-
dabas lēmumu, kur, apstiprinot likumīgos mantinie-
kus mantošanas tiesībās, mantinieku starpā vai kā
vienīgā mantiniece apstiprināta kāda mantojuma
masa. Visās šinīs lietās faktiskā puse grozījās ap-
to, ka kāds no likumīgiem mantiniekiem bija miris
pirms mantinieku apstiprināšanas. Šādā gadījumā
apgabaltiesa indentificēja mantojuma masu ar attiecī-
go mantinieku un apstiprināja mantinieka vietā tā
mantojuma masu. Tādas lietas agrāk gadījās diez-
gan bieži, jo mantošanas tiesībās apstiprinājās daudz
vēlāki par mantojuma atklāšanos, un garā starp-
laikā viens no mantiniekiem varēja mirt.

Es uzskatu šo apgabaltiesas praksi par nepa-
reizu. Ja arī agrākais civillikums atzina dažas juri-
diskas personas par likumīgiem mantiniekiem, tad
ši privilēģija attiecās vienīgi uz likumā tieši pare-
dzētām juridiskām personām (CL 1706. p. ar viņa
norādi oficialajos izdevumos uz 4. nodaļu, t. i. 1965.
— 1970. p. p.), kuru starpā mantojuma masas ne-
figurē. Tagadējais CL, kā jau augšā noskaidrots,
vispār neatzīst nevienu juridisku personu par liku-
mīgu mantinieku. Apgabaltiesa indentificēja vien-
kārši mirušo personu ar tās mantojuma masu. Bet,
tam nebija pietiekoša pamata. Principā visas mi-
rušā tiesības un pienākumi pāriet uz viņa mantojuma
masu, bet tas neattiecas uz tīri personīgām tiesībām
un pienākumiem, kas izbeidzas ar individa nāvi

(sk. CL. 704. p.). Pie šādām tīri personīgām tiesībām pieder pēc mana uzskata arī tiesība mantot. Pārdomas par to, vai pieņemt mantojumu vai nē saistītas ar tik daudz tīri personīgiem jautājumiem (nejaika goda glābšana u. t. t.), ka šeit neviena persona nav atvietoājama automatiskā ceļā ar šīs personas mantojuma masas aizgādni. Tāpēc es esmu tai uzskatā, ka norādītā mirušā un tā mantojuma masas identifikācija runā esošā jautājumā nav pielaižama. Šo manu viedokli pastiprina arī transmisijas institūts (CL 695. p., agrāk 2632. p), kas attiecas uz visiem mantošanas veidiem. „Ja mantot aicinātais nomirst pirms viņa gribas izteikšanas, noteiktā termiņā neizteicies par mantojuma pieņemšanu, tad viņa mantiniekiem atvēlēti tie paši termiņi, lai viņi varētu izteikties tiklab par viņa atstāto, kā arī par viņam piekritušo, bet vēl nepieņemto mantojumu“. Šeit skaidri redzams, ka likums atļauj izteikties par mantojuma pieņemšanu mirušā mantnieka mantiniekiem, bet nevis mirušā mantnieka mantojuma masu reprezentējošam aizgādnim, kā to darījusi apgabaltiesa tais lietās, kurās viņa par mantiniekiem apstiprināja mantojuma masu. Ja likums pielaistu tāpat kā apgabaltiesa mirušā mantnieka identifikāciju ar viņa mantojuma masu, tad citētais CL 695. p. būtu lieks. Beidzot vēl gribu norādīt, ka apgabaltiesas prakse neatbilda vēl vienam uzdevumam, kas jāveic pie mantinieku apstiprināšanas, proti nepanāca noteiktību. Vienas mantojuma masas vietā stājās cita, un lietas galīgai nokārtošanai vien-

mēr bija jāierosina jauna mantojuma lieta. Bet pieturoties pie CL 695. p. šī nenoteiktība un vajadzība pēc jaunām lietām nevarēja rasties.

Savelkot kopā visu teikto, jāatzīst, ka mantojuma masa nav apstiprinama par mantinieci ex lege.

IV. Nākotnē nodibinamas juridiskas personas mantotspēja.

Bieži mantojuma atstājējs grib ar savu mantojumu panākt tādus mērķus, kuri nav pa spēkam mirstīgam cilvēkam viņa īsajā mūžā. Tādā gadījumā to vārētu panākt, astājot mantojumu juridiskai personai, kura zināmā mērā ir nemirstīga. Bet ko lai dara, ja nav nevienas juridiskas personas, kuras mērķi atbilstu tiem, ko mantojuma atstājējs grib veikt? Šeit rodas nepieciešamība atļaut atstāt mantojumu vai legatu nākotnē (t. i. pēc mantojuma atstājēja nāves) nodibinamai juridiskai personai. +38764

Tā kā corpus iuris vispār neatzina juridiskām personām mantotspēju, tur arī nevarēja domāt par tādām lietām kā nākotnē nodibinamas juridiskas personas mantotspēju. Romiešu tiesības vienīgi atļāva testamentā noteikt (tīri kasuistiski), ka viss mantojums izlietojams gūstekņu izpirkšanai; vēlāk to paplašināja un atļāva katru labdarīgu mērķi. Code civil. (937.

p.) tāpat neatļauj neko atstāt vēl nepastāvošai personai. Tikai 1901. g. 4. ferbrura likums šeit ienesis zināmus atvieglojumus. Kā romiešu, tā franču tiesības šeit iziet no vispārējā principa, ka tiesiskas dzīves noteiktība prasa, lai mantojums tūlīt pārietu jaunā īpašnieka rokās, kāpēc par mantinieku var būt vienīgi tāda persona, kas eksistē jau mantojuma atstājēja nāves brīdī. Šveices civillikums principā prasa, ka mantiniekam ir mantotspēja mantojuma atklāšanas momentā (542. p. l. d.), bet attiecībā uz novēlējumiem labdarīgiem mērķiem pielaists izņēmums un atļauts mantojumu vai tā daļu atstāt arī jaunnodibināmām iestādēm (493. p. l. d.).

Ļoti trūcīgais Krievijas civillikums neatļāva par mantinieku iecelt nākotnē nodibinamu juridisku personu, jo tāda iecelšana būtu uzskatama par ne noteiktas personas iecelšanu, kas nebija pielaižams. Praksē tāpēc varēja tikai pielaist tādus testamenta noteikumus, kur kapitalu atstāja kādam specialam mērķim, pie kam ar to nebija saistīta jaunas juridiskas personas izcelšanās. Tā senata 1871. g. spriedumā № 643 atzīts par pielaižamu atstāt kapitalu jaunas macības iestādes atvēršanai un 1876. g. spried. № 369 jaunu labdarīgu iestāžu ierīkošanai.

Vietējo civillikumu kopojums prasīja no fiziskas personas mantotspēju mantojuma atstājēja nāves brīdī (1695. p.). Šis noteikums uz juridiskām personām neattiecās, un pēdējām bija piemērojams vienīgi 1697. p., saskaņā ar kuru mantotspēja manti-

niekam vajadzīga no tās dienas, kad viņš aicināts mantot līdz mantojuma pieņemšanai. Tā kā nākotnē nodibinamai juridiskai personai pirms tās dibināšanas nevarēja būt nekādu tiesību (ne arī mantotspējas) mantojuma atklāšanas dienā, tad ar to arī nebija iespējams tādu juridisku personu iecelt par mantinieku Teorijā atzina šāda stāvokļa neērtību un tāpēc norādīja (Erdmans III, 12), ka iespējams nobīdīt momentu, kad mantinieks aicināts mantot, uz vēlāku laiku pēc mantojuma atstājēja nāves. Tas esot iespējams, padarot aicinājumu mantot atkārtu no kāda nosacījuma iestāšanās. Vienkāršākais nosacījums būtu tādā gadījumā, ja nākotnē nodibinamas juridiskas personas mantošanas tiesību padarītu atkārtu no šīs personas nodibināšanas. Ar šādu juridisku konstrukciju Erdmans ieteic censties apiet 1697. panta aizliegumu iecelt par mantinieku vēl nepastāvošu juridisku personu.

Bet jau pirms VCL Kopoļuma izstrādāšanas vietējā praksē bija ieviesušies testamenti, kur nākotnē nodibināmām juridiskām personām atstāja mantojumu vai tā daļu. Sevišķi tas bija pieņemts vispārnodarīgu un labdarīgu mērķu sasniegšanai. Neapgāžot vispārējo principu par to, ka vēl nepastāvošai juridiskai personai nekā nevar atstāt kā mantinieci, bija radusies cita izeja, kas pārņemta VCLK 2348.—2357. p. p. Tiesiskas dzīves noteiktība prasa, lai tūlīt pēc mantojuma atstājēja nāves viņa vietā stātos mantinieks. Bet šiem mantiniekiem mantojuma atstājējs var uzlikt pienākumu vēlāk, kad at-

tiecīgā jaunā juridiskā persona būs nodibināta, nodot visu mantojumu kā fideikomisu vai arī tikai kādu legatu (2348. p.). Tikai jāievēro, ka šādā gadījumā varēja radīt vienīgi juridiskas personas labdarīgu, humanitaru un vispārnodeřīgu mērķu veikšanai. Lai šāda jauna juridiska persona varētu rasties, ir vajadzīga valsts iestāžu piekrišana (2351. p.). Gādāt par to ir mantinieka vai testamenta izpildītāja uzdevums (2352. p.), bet ja viņi to kaut kādu iemeslu dēļ nedara, tad bariņtiesai jāieceļ specialis mantojuma masas aizgādņis ar testamenta izpildītāja tiesībām un pienākumiem (2353. p.) neatkarīgi no tā, vai mantojuma masai pašai par sevi ir vai nav vispārējs aizgadņis (Erdmans III 311). Pēc jaunās juridiskās personas nodibināšanas tā bauda visas priekšrocības, kas likumā piešķirtas nepilngadīgiem, kāpēc tā paliek padota bariņtiesas kontrolei (2356. p.).

Ja mērķa sasniegšana atkrit vai nav vairs iespējama, tad ar šādas juridiskas personas (mūžīga fideikomisa) mantu jārīkojas pēc testamenta norādījumiem vai, tādiem trūkstot, pēc likumdevējas iestādes lēmuma (2357. p.).

Praksē ir pacēlies jautājums par to, kas jāuzskata par īpašnieku starplaikā līdz jaunas juridiskas personas nodibināšanai. Ja arī paši 2343.—2357. p. p. ir savu spēku zaudējuši ar jaunā Civillikuma spēkā stāšanos, tad ar to nav vēl nokārtotas visas

attiecības, kas radušās saskaņā ar šīm normām, un tām arvien vēl jāpiemēro vecais likums. (Lik. par Civillik. spēkā stāš. laiku 3. p. l. d.). No SCKD 1938. g. 27. janv. sprieduma № 100 Rīgas pilsētas lietā (Konradi-Valters XIV, 349—350. l. p.). redzams, ka kāds K. atstājis saskaņā ar VCLK 2348. un tupm. p. p. savu nekustamo īpašumu jaunnodibinamai juridiskai personai. Tomēr par tās dibināšanu neviens nav interesējies, un zemes grāmatās par īpašnieku arvien vēl bija ierakstīts mirušais K. Kad 1936. gadā izdeva Likumu par dažiem ierakstu grozījumiem zemes grāmatās un bez pārvaldes palikušo labdarības iestāžu pabalstīto personu nodošanu pašvaldības apgādībā (lik. krāj. № 60), Rīgas pilsēta griezās zemes grāmatu nodaļā ar lūgumu šo K. īpašumu pārrakstīt uz viņas vārda. Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks šo lūgumu noraidījis, un senats to uzskatīja par pareizu. Jaunais likums atļāvis pārrakstīt tikai īpašumus, kas piederēja sociālas palīdzības vai labdarības iestādījumiem. Runā esošā gadījumā īpašniece tomēr bija miruša K. mantojuma masa, jo jaunā juridiskā persona arvien vēl nebija radīta. Un senats pastrīpo, ka ar testamenta atzīšanu par spēkā gājušu nav vēl izšķirts jautājums par tā izpildišanu, un par īpašuma tiesību pāreju nevar būt runas pirms jaunās juridiskās personas nodibināšanas.

Tad tagad vēl var pacelties jautājums par to, vai visām tām juridiskām personām, kas pēc 1864. gada radītas saskaņā ar tagad atceltajiem 2348. —

2357. p. p., arī tagad vēl atzīstamas juridiskas personas tiesības. Ar šo jautājumu mūsu senatam nācies nodarboties savā CKD 1929. g. 25. okt. spriedumā Ed. Citemana legata lietā № 545. (Konradi-Valters VII 2348). Šis dzimtas legats bija savas juridiskas personas tiesības ieguvis ar to, ka 1896. g. 12. janvarī iekšlietu ministrs Goremikins apstiprinājis tā statutus. Šīs tiesības paliek spēkā arī līdz šim laikam, jo neviens likums tās nav ierobežojis vai atcēlis.

VCLK 2348. — 2357. p. p. izlietošana bija praktiskā dzīvē saistīta ar lielām grūtībām. H. Blēse savā rakstā (96. sl.) norāda uz šādu neērtību pēc toreizējām Kurzemes tiesībām. Katram testamentam tur bija nepieciešama mantinieku iecelšana (1982. p.), un bez tās rīkojums nāves gadījumam varēja būt vienīgi kodicils, t. i. papildinājums pie kāda testamenta. Ja kodicils bija atstāts bez kāda pamata testamenta, tad bija jāpieņem, ka ar prezumēto testamentu par mantiniekiem bija iecelti likumīgie mantinieki un viņiem bija uzdots izpildīt kodicilu (2434. p.). Lai to tomēr panāktu, mantojuma atstājējam Kurzēmē vajadzēja katrā ziņā ierakstīt savā rīkojumā nāves gadījumam, ka viņš grib to uzturēt kā kodicilu, ja tas arī nebūti spēkā kā testaments (t. s. kodicilarā klauzula — VCLK 2792. p.). Jā šī klauzula ievērota, tad par ieceltu jāuzskata likumīgais mantinieks, kuram arī jāpilda testatora norādījumi par mūžīgo fideikomisu. Bet visa pēdējās grības izvešana šeit bija atkarīga no tukšas formali-

tates — no kodicilarās klauzulas. Ja testators savā pēdējā gribā novēlēja visu savu mantu turpmāk nodinamai juridiskai personai ar labdarīgu vai tamlīdz. mērķi, bet piemirsa kodicilāro klauzulu, tad šāds rīkojums nāves gadījumam nebija spēkā (2792. p.). Cits jaunums bija tas, ka pie šādiem apstākļiem mantojums kaut arī pārejoši uz īsu laiku nonāca to likumīgo mantinieku rokās, kurās testators nemaz, varbūt, negribēja redzēt mantojumu.

Uz pilnīgi jauniem pamatiem nākamo juridisko personu mantošana nostādīta jaunajā Civillikumā. Šekojot augšā aprādītiem centieniem paplašināt juridisko personu mantotspēju, jaunais likums nav ķēries pie kādām fikcijām un aplinkus ceļiem kā agrākais, bet vienkārši notēlcis sava 387. pantā: „Mantot spēj arī tādas juridiskas personas, kuru nodibināšanu mantojuma atstājējs paredz savā rīkojumā nāves gadījumam, ieceļot tās par mantiniecēm un novēlot tām mantu. Jaundibinama juridiska persona iegūst juridisko personību ar tās apstiprināšanu vai reģistrāciju uz vispārēja pamata, bet skaitas par mantinieci jau no mantojuma atklāšanas dienas“. Šādā veidā šis jautājums skaidri atrisināts, ievērojot moderno laiku prasības. Žēl tikai, ka no agrākā lik. 2348. p. uz jauno pārnācis 494. p. 2. teik. levedot jauno vispārējo 387. p., atkritusi vajadzība pēc šīs normas. Un vienas un tās pašas normas atkārtošana divās vietās neatvieglina tās uzmeklēšanu un nepadara jautājumu vienkāršāku, jo abas vietas burtiski nesakrīt, kapēc vienmēr jāsa-

līdzina abas, lai parliecinātos, vai tomēr nav kādas atšķirības (V. Dāvis, 887. l. p.).

Tālākie 495.—499. p. p. visumā atbilst līdzšinējiem 2352. — 54, 56. un 57. p. p., pie kam mērķa atkrišanas un tamlīdzīgos gadījumos par mantas tālāko likteni lemj Ministru kabinets.

No teiktā jau redzam, ka jaunais Civillikums runā par jaundibināmo juridisko personu mantotspēju divi vietās — 387. pantā un 494. — 499. p. p. Pirmais attiecas uz visiem gadījumiem, kad šāda juridiska persona kaut ko manto, bet 494. — 499. p. p. attiecas vienīgi uz novēlējumiem vispārnodēriem un labdarīgiem mērķiem, kā redzams no virsraksta virs 494. panta. Bet vai tiešām šie 495. — 499. p. p. nav piemērojami tanīs gadījumos, kad pēc 387. p. mantos jaundibinama juridiska persona bez vispārnodēriem vai labdarīgiem mērķiem? CL 4. p. noteikti atļauj paplašināt šo pantu piemērošanas aploku, un, liekas, arī senators O. Ozoliņš ir tai uzskatā, ka 495. — 499. p. p. neattiecas vienīgi uz vispārnodēriem vai labdarīgiem mērķiem (32. l. p.). Bet ja tas tā, tad grozams skaidrības labā virsraksts virs 494. p., un tam būtu jāskan, piemēra veidā: „Novēlējumi jaundibinamai juridiskai personai“. Zem šāda virsraksta nebūtu vairs vietas 494. p. 1. teikumam, un tas būtu ietilpināms sestā apakšnodalā (463. — 466. p. p.) par testamentu saturu.

V. Ārzemju juridiskas personas mantotspēja.

Vesela virkne jautājumu nemaz nepaceļas attiecībā uz fiziskām personām, bet iegūst lielu nozīmi pie juridiskām personām. Pietiek ar cilvēka esamību, lai visur baudītu kaut aprobežotu ārzemnieka vai bezpavalstnieka tiesību spēju. Juridiskā personība turpretim ir katras atsevišķas tiesību sistēmas dota, un šādas mākslīgas radības efekts aprobežots ar šīs tiesību sistēmas robežām. Tāpēc rodas jautājums par ārzemju juridisko personu atzīšanu, kas nekad nevar rasties attiecībā uz fiziskām personām. Šo jautājumu var formulēt šādi: vai ārzemēs radītai juridiskai personai eo ipso juridiskas personības tiesības atzīstamas arī citur, un vai šāda atzīšana nav jānostāda atkarībā no citas valsts specialas vai vispārējās piekrišanas?

Teorijā un praksē šie jautājumi pacēlušies nesen, tikai 19. g. s. vidū. Vispār zinātnē pastāv divi uzskati. Pēc viena ārzemju juridiskas personas nav atzīstamas citur, bet otrais aizstāv glūži pretējo viedokli. Likumdošana un tiesu prakse gandrīz nevienā valstī neizved konsekventi nevienu no šiem zinātnes uzskatiem, bet iet zināmu vidusceļu. Neviena valsts kategoriski nenoliedz visām ārzemju juridiskām personām katru tiesību spēju un reti, kur viņas pilnīgi pielīdzinātu savām. Parasti pastāv starpība attiecībā uz tirdzniecisko un pārējo ārzemju juridisko personu atzīšanu. Par pirmo grupu likumdevēji vienmēr in-

teresējas vairāk, un par to biežāki piemin starptautiskos likumos un atsevišķo valstu likumos.

Netirdzniecisko ārzemju juridisko personu tiesību spēja pilnīgi atzīta Amerikas Savienotajās Valstīs un Anglijā. Arī Francijā un Itālijā tiesu prakse vispār stāv uz tā pasa viedokļa, bet nav tādas saistošas normas. Citas valstis aistāv pretējo viedokli, piem. Rumānija, kurai ar Grieķiju kādā lietā radās nopietnāks konflikts, jo Grieķijas netirdznieciskai juridiskai personai, neatzina mantošanas spēju Rumānijā. Pie netirdznieciskām ārzemju juridiskām personām pieder pa lielākai daļai arī ārzemju publiski-tiesiskas juridiskas personas. Tās iegūst atzīšanu ar tās valsts atzīšanu, pie kuras viņas pieder, jo šīs personas ir tikai savas valsts sastāvdaļas (bij. Kriev. sen. spried. 1893 № 47 un 1909 № 75). Tirdzniecisko juridisko personu (galvenā kārtā akciju sabiedrību) stāvoklis cits. Anglija un Amerikas Savienotās Valstis atzīst tās eo ipso. Citur prasa savas valsts izteikto atzīšanu (Belģija, Francija, Itālija). Sakarā ar šo pēdējo apstākli noslēgtas daudzas konvencijas par juridisko personu savstārpējo atzīšanu. Ja nav atzīšanas — specialas konkrētai personai vai vispārējās veselai grupai — tad tiesību spēju neatzīst.

Bet ar atzīšanu vien vēl nav izsmelti visi jautājumi. Tā neviena valsts nevar ciest, ka ārzemju juridiskām personām ir plašākas tiesības nekā savām. Tad saimnieciskās intereses spiež radīt normas, kas

ierobežo ārzemju juridisko personu darbību. Abi šie principi arī pilnā mērā novērojami mūsu pozitīvajā likumdošanā. CL 24. p. (in fine) dod pamatu ārzemju juridiskām personām nepiešķirt plašākas tiesības nekā savām, bet saimnieciskās dzīves prasības atspoguļojas 1937. g. 22. decembra likumā par akciju un paju sabiedrībām 210. pantā, saskaņā ar kuru visas ārzemju sabiedrības ar aprobežotu atbildību var darboties Latvijā vienīgi ar finansu ministra atļauju.

Speciāli par ārzemju juridisko personu mantotspēju starptautiskas privattiesības, kuras vispār nodarbojas ar ārzemnieku stāvokli, interesējas ļoti maz, bet šo jautājumu parasti iekļauj apskatītajā vispārējā par ārzemju juridisko personu tiesību spēju. Ja šāдай personai tiesību spēja atzīta, tad viņai arī piešķir mantotspēju.

Romiešu tiesībās šis jautājums bija izšķirts negatīvi. Peregrīniem (t. i. ārzemniekiem) nebija mantotspējas un arī juridiskām personām, izņemot šauru grupu, bez sevišķas privilēģijas nebija šīs tiesības. Tāpēc par ārzemju juridisko personu mantotspēju nevarēja būt nekādas runas. Bet pamazām ārzemniekiem sāka atzīt arvien lielākas tiesību spējas, sakārā ar ko varēja arī pacelties uzstādītais jautājums.

Bij. Krievijas tiesu prakse jautājums par ārzemju juridisko personu mantotspēju parādies tikai vienu reizi visā ilgajā periodā, kuram iespējams iz-

sekot (Lists-Nolde 509. l. p.). Šeit lieta grozas ap kādu Odesas apgabaltiesas lēmumu.

Kāda B. novēlejši visu savu kustamo mantu divām žēlsirdīgo māsu biedrībām Krakovā (toreiz Austrijā). Tā kā pēc X. sēj. l. d. 1066^a p. apgabaltiesai ex officio jāpārbauda, vai mantinieks ir spējīgs pieņemt mantojumu, apgabaltiesa arī šai lietā apskatījusi šo jautājumu. Tiesa iziet no tā, ka juridiskām personām nav visu to tiesību, kas ir fiziskām personām, bet tikai atsevišķas tiesības, kas aprādītas likumā vai to statutos (Sen. 1880. g. spried. № 246). Tāpēc juridiska personā principā nevarot mantot, ja nav atrodama attiecīga norma, Konkrētā lietā žēlsirdīgo māsu biedrības piederot pēc sava rakstura pie labdarīgām biedrībām. X. sēj. l. d. 698. 7 pkt. gan atzīstot labdarīgo biedrību tiesību iegūt visādus īpašumus (arī mantojuma ceļā), bet šī privilēģija neesot attiecināma uz ārzemju biedrībām. 1798. g. 16. janvara likums, kas ir X. sēj. l. d. 413. p. avots kur arī iet runa par labdarīgām biedrībām (sk. 413. p. 3. pktu), norādot, ka šādām biedrībām piešķirta juridiska personība tikai tāpēc, ka valsts vara var tās pārbaudīt. Ja kādu īpašumu novēl vispār labdarīgiem mērķiem, nenorādot tā saņēmēju, tad to iegūst valsts (X. sēj. l. d. 1093. p.), kurai jāievēro mantojuma atstājēja noteiktais mērķis. Izejot no šī likuma gara, ārzemju labdarīgas personas nav pielīdzināmas iekšzemes, jo nav konstatējams, ka abos gadījumos valsts būtu ieinteresēta vienādā mērā. Ārzemju juridiska literatūra (piem. Lorans un

Dudlejs Fīlds) un prakse (sevišķi Francijā un Itālijā, piem. Parīzes tiesu palātas 1892. g. 22. decembra spriedums) gan pielīdzinot ārzemju juridiskas personas savām, bet Krievijas likumos tam neesot atrodams nekāds pamats (sal. X. sēj. I. d. 2139. p. piez.). 1824. g. 27. februāra likumā (pilnais lik. krāj. № 29818) gan atzīts par spēkā esošu kada ārzemnieka — tirgotāja Mejera testaments, kurā mantojums atstāts labdarīgām biedrībām Hannoveras valstī, bet šis likums nav ieviests X. sējumā, kāpēc jāatzīst, ka tas bija domāts tikai vienam specialam gadījumam. Pret šo lēmumu krievu juridiskajā presē cēla iebildumus (sk. žurnāla „Pravo“ 1901. g. № 4; 219.—222. sl.). Kā galvenā kļūda uzsvērts tas, ka ārzemju juridiskas personas tiesību spēja izšķirta pēc Krievijas likumiem. Tālākie parmetumi izdarīti sakarā ar tiesas atsaucēm uz toreiz spēkā bijušiem likumiem. Tā kā šīs normas pie mums vairs nav spēkā, es pie tām neapstāšos. Šī likuma nepareizības pierādīšanai atsaucās arī uz ārzemju praksi. Tā Francijas likums prasīja valsts iestāžu piekrišanu, lai labdarīgas biedrības varētu pieņemt mantojumu (Code civ. art. 910). Tiesu praksē to attiecināja arī uz ārzemju biedrībām (Code civ. annoté par Dalloz art. 910, t. 39, 40). Tā tad pat Francijā, kur visumā likums izturas ļoti nelabvēlīgi pret ārzemju juridiskām personām, stāvoklis bija labāks nekā Odesas apgabaltiesas radītais.

Vācijā tiesību spējīgas ir tikai tādas ārzemju juridiskas personas, kam šīs spējas speciāli atzinušas

Vācijas attiecīgās iestādes (Eneccerus 287. l. p.), bet mantotspēja izšķirama pēc juridiskās personas pierības vietas. Sakarā ar pēdējo tai ārzemju personai, kam jāsaņem mantojums Vācijā, atzīst arī procesualo tiesību spēju visās lietās, kurām ir sakars ar mantojuma saņemšanu.

Arī mūsu prakse laikā līdz jaunā Civillikuma spēkā nākšanai rāda, ka ārzemju juridiskās personas neatzina par pilnīgi tiesību spējīgām (sk. SCKD 1933. g. 24. febr. spried. № 29; Konradi-Valters IX. 380. l. p.) un nepiešķīra visām ārzemju juridiskām personām pat partu spēju civilprocesā (par to, ka tiesību spēja plašāka par partu spēju, sk. Sen. apv. sap. 1935. g. 13. jun. spried. № 12; Konradi-Valters XII. 146. l. p.). Agrākais civillikums savā XXVIII. pantā, kas nav tikai interprovinciāla konfliktnorma, bet uztverams kā starptautiska konfliktnorma (sk. SCKD 1932. g. 26. febr. spried. № 1023; Konradi-Valters VIII. 7. l. p.), noteica, ka personas tiesību spēja izšķirama pēc tās dzīves vietas. Tā kā juridiskai personai nav dzīves vietas (sal. Rūsis 110. l. p.), tad, liekas, šo normu juridiskām personām nevarēja piemērot.

Viens no jaunā Civillikuma lielākiem nopelniem ir tas, ka viņš ienesis skaidrību daudzos jautājumos, kas līdz šim izsauca domstarpību. Par ārzemju juridisko personu tiesību spējām nevienas valsts likumdošana, izņemot Vāciju, nesniedz tik izsmeļošas normas kā mūsu jaunais CL (Rūsis 110. l. p.). Tā 8. p. III. d' nosaka: „Juridiskas personas

tiesību un rīcības spēja nosakama pēc viņas valdes atrašanās vietas likuma". To pašu viedokli atzīst arī vācu, Šveices, Francijas un Itālijas tiesu prakse. Vienīgi angļu prakse iziet no antropomorfiska kvazidomicila jēdziena, atzīstot šī domicila pastāvēšanu jebkurā valstī, kur norit juridiskas personas darbība.

Ar skaidras 8. p. III. d. normas radišanu ienesta arī skaidrība ārzemju juridisko personu mantotspējas jautājumā, proti mūsu tiesām šis jautājums izšķirams pēc ārzemju likumiem. Tā kā mūsu likums piešķir juridiskām personām tādu pašu (ja ne plašāku) mantotspēju kā fiziskām personām (385. un 387. p. p.), tad ārzemju likumu piemērošana var tikai sašaurināt šīs spējas

Ja mantojums piekrīt ārzemju juridiskai personai, tad vēl jāievēro CL 8. p. IV. d.: „Neskarti paliek Latvijas likumu noteikumi, kas ierobežo ārzemnieku tiesību vai rīcības spēju Latvijā“. Mūsu Civillikuma otrā daļa par mantojuma tiesībām (382. — 840. p. p.) ārzemniekus nekādā veidā neierobežo, tāpēc 8. p. IV. d. neattiecas uz pašu mantotspēju, bet vienīgi uz rīcības spēju ar mantojumu (piem. jāievēro ārzemnieku ierobežojumi nekustamo īpašumu iegūšanā, ja tādi ietilpst mantojumā, tad valūtas noteikumi). Vienu ārzemēs esošo mantinieku ierobežojumu Civillikums ievēdis no jaunā savā 17. pantā: „Mantojuma izdošana uz ārzemēm pielaižama, tikai iepriekš apmierinot to personu likumīgās prasības pret mantojumu, kurām dzīves vieta ir Lat-

vijā". Šo pantu zv. adv. Rūsis (116. l. p.) sauc par Latvijas mantojuma tiesību konfliktnormu „iekšzemes kreditoru aizsardzības klauzulu“.

L i t e r a t ū r a :

1. **L. Ennecerus**, Th. Kipp und M. Wolf. Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts. Erster Band, erste Abteilung. Marburg 1923.
2. **Д. Гримм**. Лекции по догме римского права. Рига 1924.
3. **Н. Blēse**. Dažas piezīmes Civillikuma trešā grāmatai (Jurists“ № 5/6). Rīgā, 1935.
4. **L. Arndts**. Lehrbuch der Pandekten. München, 1868.
5. **O. Ozoliņš**. Mantošana pēc jauna Civillikuma. („Jaunā civillikuma apskats“). Rīgā, 1937.
6. **V. Dāvis**. Piezīmes pie Civillikuma projekta. („Tieslietu Ministrijas Vēstnesis“ № 4.). Rīgā, 1936.
7. **Ф. Лист**. Международное право. С очерком частного международного права, составленным **Б. Нольде**. Рига, 1923.
8. **A. Rūsis**. Internacionālo privattiesību pamatprincipi jaunā Civillikuma gaismā. („Tieslietu Ministrijas Vēstnesis“ № 1.). Rīgā, 1939.
9. **М. Пергамент**. К вопросу о правоспособности юридического лица („Право“ №№ 9 и 10). С.-Петербург, 1909 г.

T ē z e s.

- I. Mūsu likumi nesniedz pietiekoši skaidru norobežojumu juridisko personu tiesību spējai.
- II. Visas juridiskas personas pēc CL ir mantotspējīgas.
- III. Neviena juridiska persona nav likumīgs mantinieks pēc Civillikuma.
- IV. Mantojuma masu nevar apstiprināt kā likumīgu mantinieku.
- V. CL 494. p. 2. teik. jāstrīpo un virsraksts virs 494. p. jāgroza.

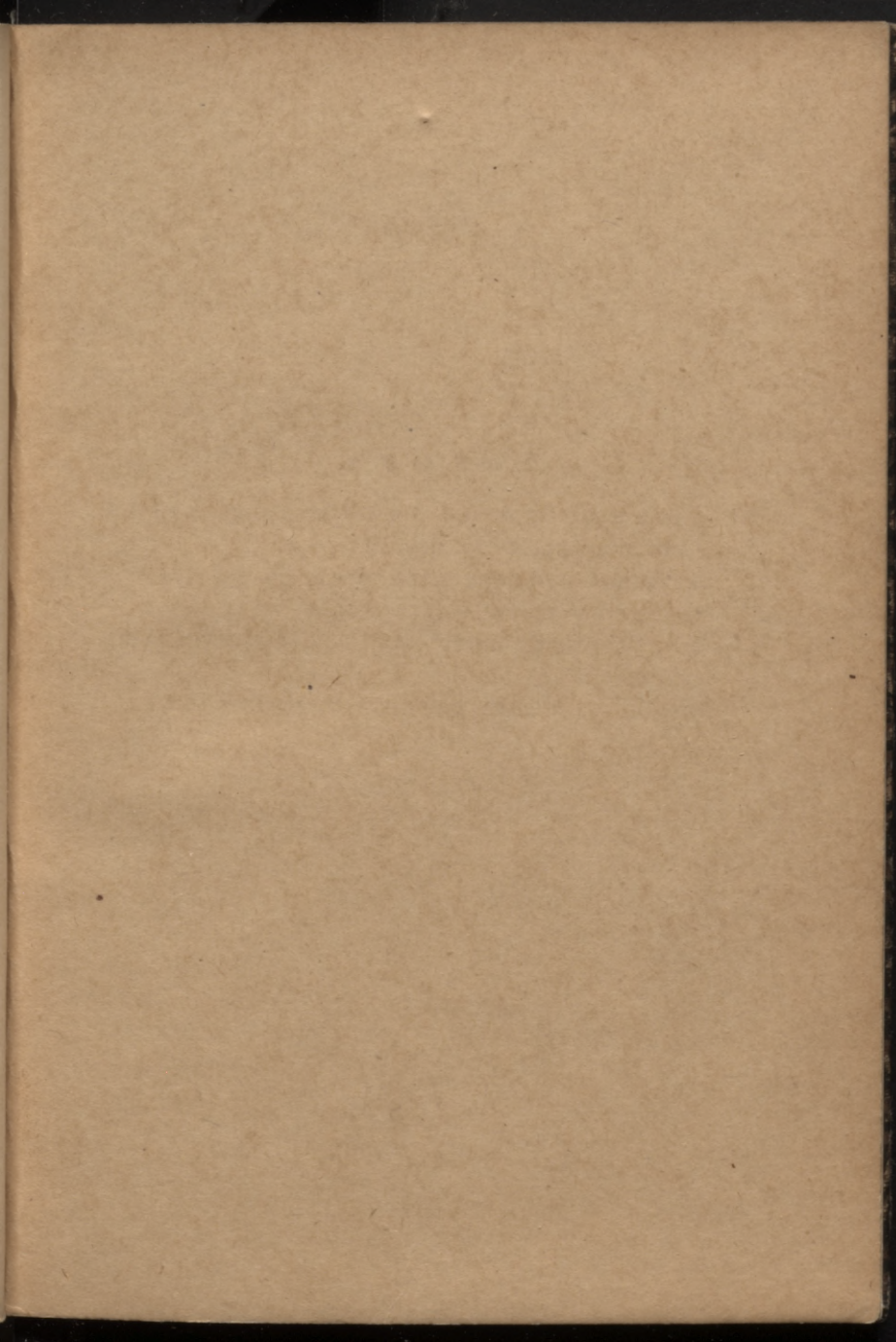
S a t u r s .

Juridiskas personas mantotspēja.

- I. Juridiskas personas tiesību spēja.
- II. Juridiskas personas vispārējā spēja mantot.
- III. Mantojuma masas mantotspēja.
- IV. Nākotnē nodibinamas juridiskas personas mantotspēja.
- V. Ārzemju juridiskas personas mantotspēja.

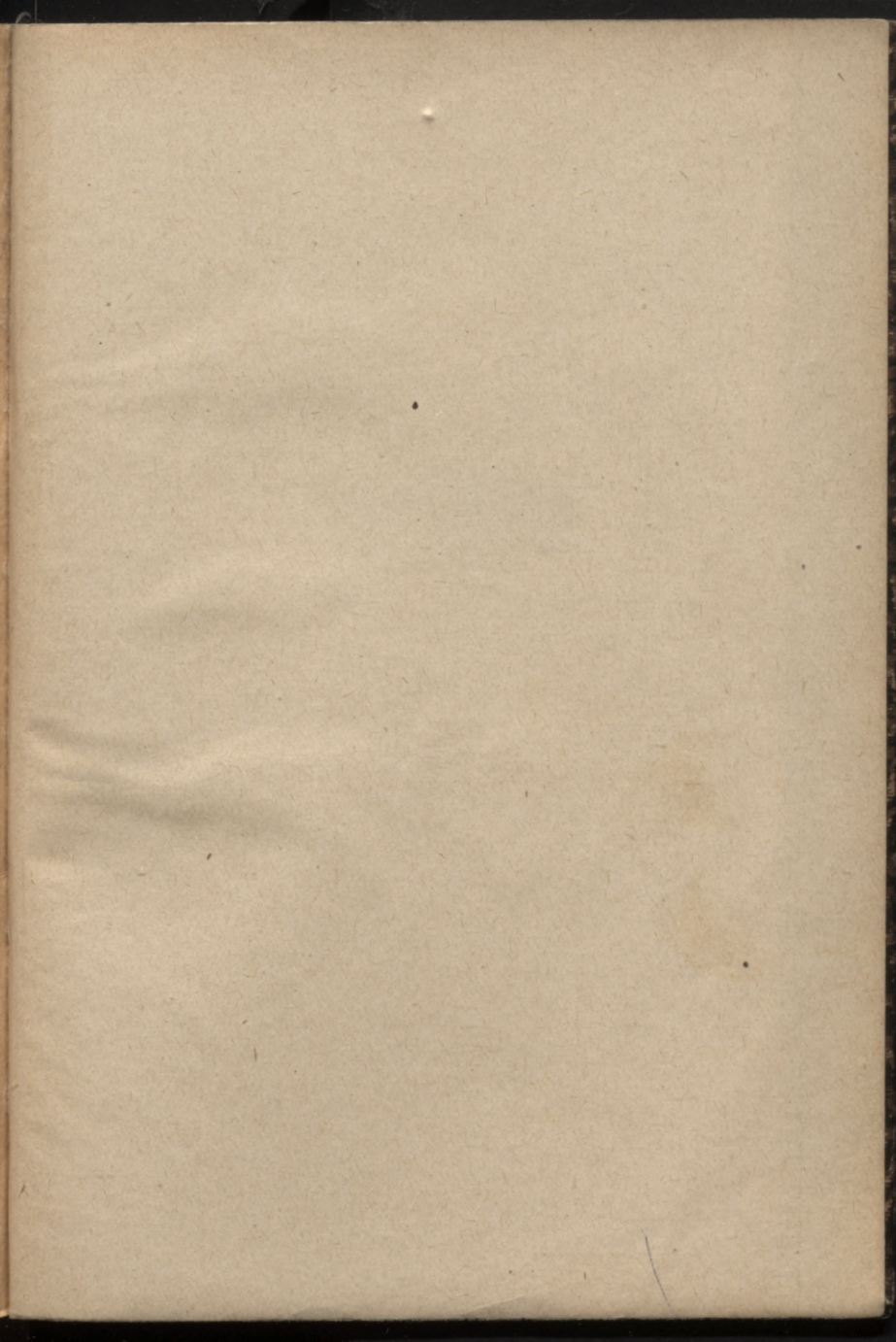

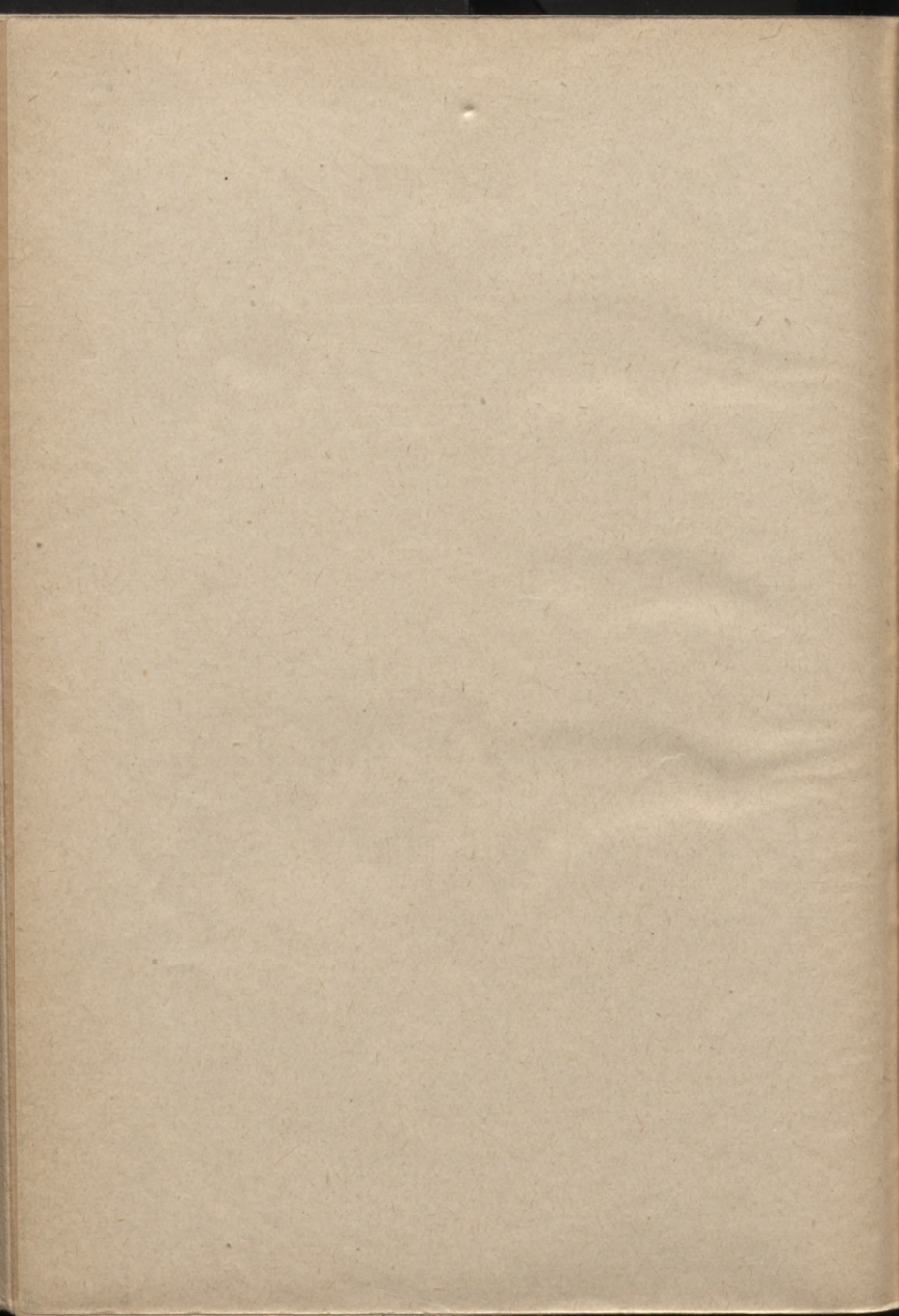
LS 491

LS 497

21. APR. 1939

20
01

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309065629